

Олександр МАЛІЄНКО,
кандидат у майстри спорту з шахів

54

«Піраміда» президента

Наприкінці минулого року відбувся VIII звітно-виборний з'їзд Федерації шахів України. Її президентом обрали, уже вдруге, **Віктора КАПУСТІНА** (на знімку праворуч). Вибори відбулися на безальтернативній основі: чи то ніхто з можливих конкурентів не повірив у реальність своєї перемоги, чи то взагалі не знайшлося інших претендентів на цей пост. Свого часу Віктор Володимирович у рази підвищив бюджет федерації і витрати на утримання її апарату, тому без чималих грошей і справді не варто було на щоось претендувати.

За перші роки президентства Капустіна українські шахісти досягли на міжнародній арені видатних результатів. Національна чоловіча збірна в 2010-му вдруге виборола золоті медалі Всесвітньої шахової олімпіади. Два роки по тому харків'янка Анна Ушеніна стала першою українською чемпіонкою світу з шахів. А в 2013-му жіноча збірна здобула перемогу в командному чемпіонаті світу.

Віктору Володимировичу вдалося значно піднести рівень чемпіонатів України. Кілька років поспіль і чоловіча, і жіноча першості збирають найсильніші склади учасників.

Ще одна мета – зупинити відтік шахових мізків з України і повернути наших талановитих гравців під прапор вітчизняної федерації – досягнута лише частково. До нас торік повернулася одна з найсильніших шахісток світу Анна Музичук, яка до цього виступала за Словенію, але водночас колишній лідер української збірної Катерина Лагно поміняла Донецьк на Москву й почала грати за збірну Росії.

Резонанс серед шахової спільноти викликало й встановлення Дня шахів в Україні (2011). Започаткування цього свята ініціювала федерація, а отже, й Капустін. Тож і це «залікували» йому на з'їзді...

Однак минулого року результати українських шахістів різко пішли на спад. Щоправда, на Всесвітній шаховій

Втрати і надбання українських шахістів

Чи не вперше від початку століття в переліку головних здобутків українських спортсменів за підсумками року нині не згадано виступи наших шахістів. А раніше саме вони робили один із найбільших внесків у скарбницю спортивних перемог, до того ж здобутих у різних змаганнях – особистих і командних, чоловічих і жіночих. Чому порушено традицію? І чому, попри все, президент Федерації шахів України Віктор Капустін у новорічному вітанні зазначив, що «2014 рік видався напрочуд успішним для українських шахів»? Про це – в добірці матеріалів.

олімпіаді в Норвегії наші шахістки здобули «бронзу», але були у стартовому списку другими за рейтингом і до того ж чинними чемпіонками світу. Тож цю медаль можна вважати хіба що втішним призом. Чоловіки не проявили себе не тільки в команді, а й в особистих турнірах. Ніхто з них не пробився ні в змагання чергового циклу розіграшу світової корони, ні в престижну серію турнірів Гран-прі ФІДЕ. І в рейтинг-листі ФІДЕ наші провідні гросмейстри ще ніколи не посідали такі дальні позиції: гросмейстер, член національної збірної Павло Ельянов – 25-й, багаторічний лідер українських шахістів Василь Іванчук – 33-й, а экс-чемпіон світу з шахів Руслан Пономарьов – 37-й.

То чому минулий рік видався для наших шахістів не просто «неврожайним», а певною мірою кризовим? У федерації мають реальну підтримку лише ті напрями, якими особисто опікується її президент. А він основну увагу приділяє саме провідним гравцям країни, забезпечуючи проведення на високому рівні національних чемпіонатів, створення умов для підготовки, а також матеріальне стимулювання національних збірних. Але сам же Капустін влучно зауважив, що це верхівка своєрідної піраміди, яка повинна мати міцну основу. А така основа й джерело майбутніх перемог – дитячі шахи. Проте їх уже тривалий час майже не підтримують. Отже, стався певний розрив між шаховою елітою і талановитою молоддю, що й далося взнаки торік.

Оглядини шахових надій

Тривожний дзвінок пролунав 2013 року, коли з дитячих, юнацьких і молодіжних чемпіонатів Європи та світу, а це 14 номінацій, українські шахісти привезли лише одну медаль. Торік нагород було три: Віктор Матвішін, повторивши попередній успіх, став чемпіоном Європи серед юнаків до 12 років, 8-річний Семен Мітусов здобув у цьому змаганні бронзову медаль, а 18-річний **Олександр БОРТНИК** (на знімку ліворуч) став чемпіоном світу у своїй віковій категорії. Прогрес

помітний, але раніше наші юні шахісти здобували в кілька разів більше медалей, зазвичай претендуючи на загальне перше місце, а то й очолювали підсумкову таблицю.

Про те, що позиції лідерів і в дитячих шахах нами втрачені, засвідчила Всесвітня юнацька шахова олімпіада наприкінці минулого року в Угорщині. Раніше, у 1999 і 2006 роках, наші шахові надії вигравали це найпрестижніше командне змагання, куди допускаються гравці до 16 років. Однак надалі Україна чомусь довго не виставляла команду взагалі, й під час торішнього виступу дива не сталося: наші юні гравці посіли лише 13-тє місце. Звання чемпіона виборола команда Індії, відтиснувши Росію на друге місце, а Іран несподівано став третім призером.

Найближчими роками претендувати на одну зі сходінок на п'єдесталі буде ще важче, бо нинішні учасники змагання, які показали на своїх дошках непоганий результат, – Юлія Осьмак і Павло Воронцов за віком вибувають із команди. То хто візьметься за зміцнення «підніжжя» піраміди?

Зіркові чемпіонати

Чемпіонати України серед чоловіків та жінок відбулися наприкінці осені у Львові й стали, за свідченням організаторів, найсильнішими за всю історію національних першостей. Попередні чемпіонати теж збирали провідних шахістів країни, але цього разу вперше за багато років за шахівницю сів і львів'янин Василь Іванчук, визнаний у світі шаховим генієм. Це було чи не найбільшою інтригою змагання, адже він чверть століття по праву вважався лідером українських шахів, однак за останній рік його результати різко погіршилися. Але «дома й стіни допомагають». Для 45-річного Василя Михайловича ця прикмета діяла безвідмовно: він завершив перемогам чи не всі свої попередні змагання у місті Лева. Тож черговий чемпіонат країни мав відповісти на запитання: чи залишається Іванчук на чолі українських шахістів, чи це місце стало вакантним? Бо після генія ще нескоро хтось інший зможе претендувати на цей неофіційний, але найпрестижніший статус.

Чемпіоном несподівано став краматорець **Юрій КУЗУБОВ** (на знімку), який набрав 7,5 очка з 11 можливих. Стільки ж очок мав і Павло Ельянов, але через гірші додаткові показники опинився на другому місці. Так само додаткові показники вивели Антона Коробова, який набрав 6,5 очка, на третє місце, а Руслан Пономарьов із таким само підсумком залишився за колом призерів – на 4-му місці. Василь Іванчук із 50-відсотковим результатом фінішував лише сьомим. Отже, турнір назвав ім'я нового чемпіона, але, на жаль, залишив вітчизняних шахістів без лідера...

У жіночому чемпіонаті головні нагороди здобули найтитулованіші шахістки: перемогла **Анна МУЗИЧУК** (на знімку), а Наталія Жукова стала срібним призером. Екс-чемпіонка світу Анна Ушеніна після поразки в першому турі від 16-річної Юлії Осмак вибула з гри. Причини, принаймні для преси, невідомі. Натомість Юлія, здобувши бронзову медаль, стала головним «відкриттям» турніру.

55

Журналісти за шахівницею

У середині грудня провели свій шаховий чемпіонат і журналісти. У приміщенні Національної спілки журналістів України зібралися представники мас-медіа з більшості регіонів країни. Попередні два турніри викликали широкий резонанс, і спілка вирішила зробити змагання традиційним.

Як і в першому чемпіонаті, перемогу в III Всеукраїнському турнірі з шахів серед журналістів здобув автор цих рядків. Склад учасників змагання став значно сильнішим, і боротьба за всі призи різко загострилася. Якщо в першому змаганні перемогу забезпечили 8,5 очка в дев'яти турах за швейцарською системою, то нині на такій само дистанції для першого місця вистачило 7 очок. Набравши 6,5 очка, другим призером став міжнародний

майстер Віталій Песоцький, який свого часу висвітлював шахові події в «Спортивній газеті», а нині сам ініціює їх, започаткувавши, зокрема, такі проекти, як «Київська школа гросмейстерів» і «Українська шахова академія». До речі, ця академія та Федерація шахів України щоразу виступали партнерами НСЖУ в організації журналістської першості.

Маючи в активі 6 очок, третє місце посів шаховий оглядач газети «Николаевские новости» кандидат у майстри спорту Павло Трощенко. Стільки ж очок набрали ще двоє учасників, але в миколаївця виявився кращий додатковий показник. Загальне побажання учасників турніру до керівництва спілки – проводити такі змагання частіше, ніж раз на рік.

Вундеркінд VS геній

Наприкінці 2014-го сталася ще одна резонансна подія в шаховому житті столиці України, яку теж, певно, мав на увазі президент федерації, позитивно оцінюючи підсумки року. Вперше від 1974 року Київ відвідав багаторазовий чемпіон світу з шахів Гаррі Каспаров. Він уже не виступає в офіційних змаганнях,

але в тому, що геній зберіг неабияку шахову силу, переконалися учасники сеансу одночасної гри, серед яких були бійці АТО, волонтери, а також міністр молоді та спорту України Ігор Жданов. Гра тривала недовго й закінчилася з рахунком 11:0 на користь знаменитого гостя.

Він знову сів за шахівницю під час відкриття чемпіонату Києва серед школярів у гімназії «Домінанта». Цього разу гра йшла один-на-один, а суперником великого шахіста був 12-річний учень цієї гімназії Кирілл Шевченко. Спостерігати за грою могли лише ті, хто першим встиг оточити щільним кільцем стілик із гравцями. Пізніше Кирілл показав учасникам журналістського турніру цю партію і прокоментував хід боротьби.

– Несподіваним виявився вже четвертий хід Каспарова, і для мене теорія закінчилася, – розповів Шевченко. – Він білими захопив ініціативу, й довелося захищатися єдиними ходами. Коли я відбив загрози й позиція вирівнялася, Гаррі Кімович запропонував нічию, на що я, звісно, погодився. Ще деякий час ми аналізували позицію, але шанси вже були рівними. Прощаючись, Каспаров сказав: «Я стежитиму за твоїми результатами».

Стежитимемо й ми, адже Кирілл Шевченко – переможець шахового конкурсу «Королева», проведеного журналом «Віче».

